

ΤΟΥ ΔΗΜΗΤΡΗ ΔΟΥΛΓΕΡΙΑ

Αποχαιρέταμε τους νεκρούς μας για να τους ανακαλύψουμε στη μνήμη όταν το επιθυμούμε. Αν είναι να συνεχίσουμε τη ζωή μας, έρχεται κάποια στιγμή που πρέπει να τους κρατήσουμε νεκρούς. «Να τους αφήσουμε να γίνουν η φωτογραφία στο τραπέζι» γράφει η Τζόαν Ντίντιον στη «Χρονιά της μαγικής σκέψης». Στο «Είμαι όσα έχω ξεχάσει» οι φωτογραφίες είναι ρωγμές απ' τις οποίες ο Ηλίας Μαγκλίνης εισέρχεται στην αφηγηματική χρονοκάουλου. Οι φωτογραφίες – που τόσο συχνά διαστρεβλώνουν την πραγματικότητα της στιγμής τους. «Ποιο είναι το πιο αληθινό; Τα χαμόγελα που διασώζει ο φακός ή η βουβαμάρα που διασώζει η μνήμη».

Με ισόποσες δόσεις παρατήρησης, έρευνας γκοκουμένου και λογοτεχνίας του πένθους, το πρώτο πρόσωπο οπισθοδρομεί στα τυφλά στο οικογενειακό χρονικό του πατέρα. Φτάνει κάποια στιγμή ως το σφαγείο του Σαγγάριου, όπου ο παππούς Νίκος προάγεται σε λοχία επ' άνδραγαθία.

Το συναίσθημα ορίζεται από το αυτοβιογραφικό περίσσειμα που παραμονεύει

Επιτρέφει στη Γλυφάδα των seventies και στο σημερινό Παγκράτι. Περπατάει στο Αγρίνιο της Κατοχής, όπου ο αγνώστων λοιπών αιτιών «ήρωας» της Μικράς Ασίας δολοφονείται από την ΟΠΛΑ το 1944. Μια χαμένη στον κοροχρόνο ανελέητη επικράτεια. Ο αφηγητής δεν χρησιμοποιεί χρώματα – ας πούμε, «ιδάγματα» ή «καταγγελίες». Στο τέλος μένει για εμάς ένας ουρανός σκοτεινός όλες τις ώρες της ημέρας που πλακώνει τη γη σε απόσταση αναπνοής. Η μάχη τρύπα της ιστορίας που ρουφάει μέσα τις όσες αναμνήσεις κατάφεραν να αντισταθούν μεταξύ θυματοποίησης, δωστογιισμού και μεταπολεμικής επιβίωσης.

Λένε ότι το πιο δύσκολο στον αναστοχασμό είναι να περιγράψεις με λέξεις το συναίσθημα. Γι' αυτό και το κείμενο διατηρεί ελεγχόμενη την εσωτερική θερμοκρασία του. Το συναίσθημα ορίζεται από το αυτοβιογραφικό περίσσειμα που παραμονεύει. Κρύβεται ακόμη και κάτω από ποσοποιητικά εκτέλεσης, στο εξιλαστήριο θύμα του χωριού που ξυλοφορτώνει η «αγέλη», στο αδειανό κρεβάτι του νοσοκομείου, τη μάσκα αερίων του πατέρα που έβλεπε στον ουρανό ο Φίλιπ Ντικ – σε μία από τις αλληπάλληλες «αφηγήσεις» μέσα στην αφήγηση». Ο συγγραφέας αναζητεί χαμένες ψηφίδες, ταξιδεύει στα χωριά της επαρχίας, αναλύει, αυτοαναλύεται, θυμώνει, ξεσπάει, αναθωρεί. Στις επιστημονικές αναφορές του εκτονώνει την ευαισθησία για την απώλεια και τον πόνο. Στις ποιητικές ψάχνει τη λογική. Πιάνεται από τις σκιάσεις στη μεγάλη εικόνα (η οποία, το αναγνωρίζει, θα μένει για πάντα χαμένη). Μοιάζει με τον ανυποψίαστο επισκέπτη που πασχίζει να ανακαλύψει το ερμηνευτικό κλειδί μπροστά στους φαινομενικά περιγραφικούς

πίνακες των μεγάλων ολλανδών ζωγράφων.

Φαντάσματα

Το εφελτήριο για την εξιστόρηση είναι το «φάντασμα μες στο σκοτάδι». Το αναφέρει ο πατέρας, το βλέπει κάποια στιγμή ο αφηγητής, επισκεπτείται εκείνο τις αναμνήσεις των δευτεραγωνιστών – αν υπάρχουν τέτοιοι. Η σήραγγα προς το παρελθόν κρύβει το «μυθολογικό» υλικό που πρέπει να αναδιταχθεί. Εκείνα τα μεμονωμένα στιγμιότυπα, τις διαστάσεις των οποίων ορίζει η μνήμη όταν χάνουν το πραγματικό τους σχήμα. Ενα δάκρυ χωρίς λυγμό, η καρτ ποστάλ από το Κάιρο, ο ξερός κρότος ενός πυροβολισμού που αιωρείται από το 1944 ως το 2019. Θα τα τυλίξει όλα η γαλανόλευκη σημαία. Κι αυτή την

Ηλίας Μαγκλίνης
ΕΙΜΑΙ ΟΣΑ ΕΧΩ ΞΕΧΑΣΕΙ

Εκδ. Μεταίχμιο, σελ. 264
Τιμή: 14,40 ευρώ

εικονοκλαστική στιγμή πρέπει να τη χαρίσουμε ατόφια στον συγγραφέα – παρατηρητή: στη σκιά της «ιερής» ιστορίας, την οποία σέβεται απολύτως, αποκαίρει τους άγνωστους και γνωστούς του (αντι)ήρωες.

Μένει, τελικά, η συναισθηματική γεωγραφία που απλώνεται πίσω από το εφυλιτικό Αγρίνιο, τις υπερκαρκινικές πιπίσεις στη Νεβάδα, τον καρκίνο του πατέρα και τα μητρικά ξεσπάσματα. Το τοτέμ και το ταμπού της «αγάπης». Το μόνιμως ζητούμενο που ξεγλιστρά ως την καταληκτική πρόταση. Και αφού έχει εκτεθεί σε κοινή θέα το κατεχόχιν τραύμα, σε μια απόπειρα να λυθούν οι παλιοί λογαριασμοί μέσω της γραφής: «Καθόσουν και την έβλεπες να με τσακίζει και δεν έκανες τίποτα».

Μια στιγμή όμως. Και στην «Πρωινή γαλήνη» τα φαντάσματα περίσσειαν.

Όπως και τα όνειρα. Ο Δημήτρης «στον ύπνο του έβλεπε ότι πετούσε». Η μνήμη ήταν το ανεπαίσθητο ζήτημα της ιστορίας. Ο πόλεμος της Κορέας «ένας πόλεμος χωρίς μνήμη, κομποροπιωμένο κάπου ανάμεσα στον Δεύτερο Παγκόσμιο και στον Εμφύλιο... σαν να μη συνέβη ποτέ». Οι ήρωες πήλθαν να αποδεσμευτούν από τον νόμο της ιστορικής βαρύτητας. Όσο επιτρέπει το ρίσκο της αναγνωστικής αυθαιρεσίας, λοιπόν, το μυθιόδημα του 2015 ξαναδιαβάζεται με τον χάρτη πορείας του 2019. Κι εδώ, άλλωστε, υπάρχει ένας «ήρωας» που «ίσως να έζησε ξανά μέσα του, αστραπιαία, φευγαλέα... αυτό που είχε βιώσει κάποτε ο ίδιος ως ιπτάμενος χειριστής: τη μοναχική πτήση, αυτή τη σαρωτική αίσθηση ότι η ζωή σε κατακλύζει από παντού, η ζωή σε διαπερνάει σαν σπίθα, σαν πυροτέχνημα, σαν πληγή, αυτές τις μεμονωμένες, κρυφές στιγμές που ξαφνικά πάνειες τον εαυτό σου να είναι ανοιχτός, διάφανος, διάτρητος, μόνος, άδρατος εκεί ψηλά, εξαφανισμένος απ' όλους, μόνος με την αναπνοή σου...».

Η ευθύνη βαραίνει όπως πάντα τον γράφοντα, αλλά υποθέτω ότι από ένα σημείο κι έπειτα ο Ηλίας Μαγκλίνης δεν είχε ανάγκη τις ασπρόμαυρες φωτογραφίες. Τις κουβαλάει μαζί του χωρίς να τις χρειάζεται, αφού τίποτε δεν έχει χαθεί. «Όπως οι ηθοποιοί ενός περιδεύοντος θιάσου, όσο θυμούνται τα λόγια τους, κουβαλούν παντού μαζί τους τον ανεμοδαρμένο κερσότοπο, το κάστρο στην ομίχλη, το μαγεμένο νησί» (αργά ή γρήγορα, η άρατη καταπακτική θα οδηγήσει στο «Μίλσοε, μνήμη» του Ναμπόκοφ). Είμαστε, σαφώς, όσα έχουμε ξεχάσει. Αλλά ορισμένες φορές είμαστε και όσα καταφέρνει να μας θυμίσει ότι ξεχάσαμε η αφήγηση των άλλων.

Ηλίας Μαγκλίνης

Όλα ξεχνιούνται, τίποτε δεν χάνεται

Οδοιπορικό σε οικογενειακά μυστικά και τραύματα, τις διαδαλώδεις διαδρομές της ιστορίας, τις μνήμες που επιστρέφουν στο παρόν

